

Izšla vsak dan razen sobot, nedelj
in praznikov
Issued daily except Saturdays,
Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori:
2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication:
2657 South Lawndale Ave.
Telephone, Rockwell 4904

LETO XXXIX

Cena lista je \$8.00

Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office
at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879.

CHICAGO 23. ILL., ČETRTEK, 23. MAJA (MAY 29), 1947

Subscription \$8.00 Yearly

ŠTEV.—NUMBER 105

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Premier Attlee odgovoril kritikom zunanje politike

Velika Britanija za kooperacijo z vsemi
državami. Eksekutivni odbor odklonil
odgovornost za izdaje knjižice

Margate, Anglija, 28. maja.—Premier Clement Attlee je na konvenciji delavske stranke razjasnil neodvisnost Velike Britanije od Amerike in drugih držav v svojem govoru pred delegati. Zavrnil je "rebele" in kritike, ki so obdolžili vlado, da zunanji politiki sledi Washingtonu.

"Britska zunanja politika je odvisna na oni Združenih narodov," je dejal. "Predvsem moramo ustvariti harmonijo na svetovni podlagi in odločno nasprotovati obdolžitvam kritikov. Podoben nismo nikomur v nobenem oziru. Velika Britanija je za kooperacijo z vsemi državami in v interesu harmonije in svetovnega miru."

Attlee je v svojem govoru omenil govorice, da bodo kmalu razpisane splošne volitve. Sedanji parlament se ni dovolil svojega dela," je dejal. "Naš namen je izvesti določena programa."

njega ministra Ernesta Bevin, naglašala potrebo prijateljstva med Veliko Britanijo in Ameriko in zvrčala krivdo za ohladitev britsko-sovjetskih odnosov na Rusijo. Med drugim omenja sovjetsko ekspanzijo in agresivno rusko protibritsko politiko.

Dalton bo zagotovil delegate, da zunanji urad ni spisal vsebine knjižice. Spisanje knjižice je predlagal Dennis Healey, tajnik departmeta za mednarodne zadeve delavske stranke. S predlogom se je strinjal Morgan Philips, tajnik stranke.

Skoro vsi člani eksekutivnega odbora so bili ponovno izvoljeni. Za namestnike je bilo izvoljenih tudi nekaj "rebelev". Med temi so Konni Zilliacus, Richard Crossman, Thomas Driberg in Ian Mikardos.

Debat o zunanji politiki se bo pričela jutri. Napoved je, da bo Bevin dobil zaupnico.

Razprava o namenih in ciljih tiska

Predlog ruskega
delegata poražen

Lake Success, N. Y., 28. maja.—Na seji pododseka Združenih narodov so se vršile diskuzije o namenih in ciljih tiska. Ruski delegat J. M. Lomakin je predlagal, da mora biti glavni namen razkrivanje aktivnosti fašistov in vojnih hujskačev. Njegov predlog je bil poražen.

Delegat Velike Britanije je očitil Lomakinu, da se poslužuje izrabljene in diskreditirane frazeologije. Debat je bila zaključena s sprejetjem amandamentov filipinskega delegata. Iz besedila so bile izločene vse opazke o fašizmu in vojnih hujskačih.

Sprejeta je bila resolucija, ki priporoča organizaciji Združenih narodov, naj naslovi apel vsem državam za prispevke v posebni sklad. Denar iz sklada naj bi se potrošil za pomoč otrokom in materam v vseh krajih sveta. Delavci naj bi prispevali v sklad plačo enega dneva.

Ustanovitev sklada je ideja Aaka Ordinga, norveškega delegata. On je direktor pomožne agenture Združenih narodov.

APEL ZA POVEČANJE DOVOZA AMERIŠKEGA ŽITA V DRŽAVE

Washington, D. C., 28. maja.—D. A. Fitzgerald, generalni tajnik mednarodnega živilskega sveta, je apeliral na Ameriko za povečanje dovoza žita v evropske države, v katerih je povprečno življenje ljudi v strahu in nemiri. Dejalo je, da so zaloge žita v nekaterih državah manjše nego so bile lanske leto, ko je Amerika podvela korake glede pospešitve pošiljanja žita.

Poljedelski tajnik Anderson je predlagal sklicanje mednarodne živilske konference v pismu svetu. Člani sveta so se takoj odzvali in zaključili, da se mora konferenca vršiti v tem letu. Izvoljen je bil poseben odbor, ki bo določil mesto, v katerem se bo konferenca vršila.

Anderson je priznal, da je pomankanje v nekaterih državah večje zdaj nego je bilo pred enim letom. Eden izmed vzrokov je, ker so nekatere države zvišale odmerke živil in prezrele obstoječo situacijo.

Združitev stano- vanjskih agentur

Trumanov načrt
pred kongresom

Washington, D. C., 28. maja.—Združitev vseh vladnih stano-
vanjskih agentur v stalni organizaciji, da bo lahko uspešno vršila funkcije, je predlagal predsednik Truman v svoji poslanici kongresu. Nova organizacija naj bi se lotila dela v teku 60 dni, ako bo kongres odobril načrt.

"Naloga, povezana z gradnjo hiš za ameriške državljane, se mora dovršiti v prihodnjih desetih letih," pravi Truman v poslanici. "Ako se bo akcija zavlačevala, bo nastala zmešnjava. Namesto sedanjih agentur je potrebna nova stanovanjska organizacija."

Trumanov načrt določa ustanovitev federalne stanovanjske administracije in banke, ki naj bi dajala posojila za financiranje gradnje hiš. Člane administracije naj bi imenoval predsednik, potrdil pa naj bi jih senat.

Predsednik je predložil načrt kongresu na podlagi zakona, ki je bil sprejet pred dvema letoma. Ta mu je dajala oblast do razpusta stanovanjskih agentur, ako se dokaže njihova nesposobnost in neučinkovitost v izvajanju stanovanjskega programa.

Fant priznal
umore štirih otrok

East Lansing, Mich., 28. maja.—Oliver Terpening, 16 let star fant in sin farmarja, je priznal umore štirih otrok. Žrtve so bile tri hčerke in sin družine farmarja Williama Smitha. Terpening je dejal, da je ustrelil otroke v upanju, da bo imel užitek. Pred zdravnikom M. Snyderjem je fant priznal, da je nameraval umoriti tudi svojega mameho, toda dejanja ni izvršil. Terpening je bil pri zasilanju miren. Z nobeno gesto ni pokazal kesanja in obžalovanja zaradi storjenega zločina.

Zahteva oljnih
kompanij zavrnjena

Washington, D. C., 28. maja.—Senatni odtok za zunanje zadeve je zavrnil zahtevo neodvisnih oljnih kompanij, naj odloži diskuzije o oljni pogodbi, ki je bila sklenjena med Ameriko in Veliko Britanijo v Londonu pred dvema letoma. Pogodba določa vzajemno upoštevanje oljnih koncesij in enakopravnosti v raziskavah. Načelnik odseka za zunanje zadeve je senator Vandenberg, republikanec iz Michigana.

AKCIJA ZA OB- RAMBO ZAPAD- NE HEMISFERE

Kongres naj podeli po-
sešno oblast predsed-
niku Trumanu

PROGRAM SPLOŠNE
KOOPERACIJE

Washington, D. C., 28. maja.—Predsednik Truman je pozval kongres, naj mu podeli posebno oblast za pospešitev programa, ki določa utrjevanje obrambe vseh držav zapadne hemisfere od Kanade na severu do Argentine na južnem koncu kontinenta.

Bela hiša je predložila sličen program kongresu lanske leto, a je bil položen na policu v obeh zbornicah, čeprav so odobrilev priporočali člani odseka za zunanje zadeve nižje zbornice. Truman je zdaj naslovil posebno poslanico kongresu s pozivom za takojšnjo akcijo.

"Razplet svetovnih dogodkov v zadnjih mesecih narekuje važnost takojšnje akcije s strani kongresa," pravi poslanica. "Eden izmed namenov programa je izenačenje orožja in oboroženih sil v državah zapadne hemisfere. Sprejete programa bo omogočilo osvojitve sličnih tehničnih standardov."

Na podlagi programa, ki ima značaj zakonskega načrta, naj bi vojni, mornarični in državni departament ustvarili podlogo vojaški kooperaciji z vsemi ameriškimi državami. Tako kooperacija se je pričela pred japonskim zavrtnim napadom na Pearl Harbor in se nadaljevala v vojnem času na podlagi posojilno-najemniškega zakona.

Voditelj kongresa trdijo, da program ne bo izzval močne opozicije. Koliko bo stalo izvajanje programa, je predmet uganj. Program bi avtoriziral apropiacije dodatnih vsot v svrhu enforiranja provizij.

V svoji poslanici je Truman poudaril, da diskriminacij ne bo pri dostavljanju in razpečevanju ameriškega orožja državam na zapadni hemisferi. Ameriška vlada ne bo storila nobenega koraka, ki bi lahko sprožil oboroževalno tekmo.

Dalje je naglasil, da orožje ne bo izročeno v roke grup, ki bi ga uporabljale v odporih proti demokratičnim načelom Amerike in drugih držav na kontinentu. Izenačenje orožja, vojaške opreme, organiziranja in vezbačnih metod je priporočal medameriški obrambni odbor.

Preiskava vladne propagande

Kritika zapravljanja
denarja iz javnih
skladov

Washington, D. C., 28. maja.—Kongresnik Harness, republikanec iz Indiane, je naznanil kongresno preiskavo vladne propagande in publicitete, kateri je označil za nelegalne aktivnosti, katere stanejo ameriške davkoplačevalce \$75,000,000 letno.

Prva faza preiskave se bo pričela ta teden. Harness je dejal, da se bo nanašala na aktivnosti federalne zdravstvene službe, poljedelskega departmeta, odbora socialne zaštite in urada za vzgojo.

Preiskavo bodo vodili člani kongresnega pododseka za izdatke, čigar načelnik je Harness.

"Vladna propaganda," je rekel Harness, "je sredstvo diktatorjev. V bistvu je zapravljanje denarja iz javnih skladov in v nasprotju z načeli ustavne vlade. Naš namen je izkoreniniti takih aktivnosti v vseh področjih."

Domače vesti

Čitateljem
Vleed postavnega praznika
"Memorial dayja" Prosveta ju-
tri ne izide.—Urednik Prosvete
bo prihodnja dva tedna na po-
čitnicah.

Obisk
Chicago.—V glavnem uradu
SNPJ se je po več letih oglašil
Matija Pogorelec iz Dulutha,
Minn. Bil je na poti v Cleve-
land, kamor se je podal po o-
pravkih v zvezi s Slovenskim
narodnim muzejem.

Iz bolnišnice
Chicago.—Louis Zorko, usluž-
benec v upravnistvu Prosvete,
se je po dveh tednih vrnil iz
bolnišnice, kjer je bil operiran
na obistih.

Iz Clevelanda
Cleveland.—Umrli je Vincent
Klemenc, star 59 let, doma iz
Dolska pri Ljubljani, v Ameri-
ki 40 let. Po poklicu je bil ko-
vač in član društva TM. Tukaj
zapuša žena, tri sinove, tri po-
ročne hčere, sedem pastorkov
in bratrance Antona Bokala, v
starem kraju pa sestro in brata.
—Po dolgi bolezni je umrla An-
tonia Papež, rojena Sever, sta-
ra 74 let, doma od Hinj, v Ame-
riki 50 let, članica KSKJ in
HBZ. Zapuša moža, štiri sine-
ve, štiri hčere, od katerih sta
dve redovnici in vnuke.—V Eu-
clidu je po dolgi bolezni umrla
vdova Antonia Zadnik, rojena
Orazem, doma iz Kozjane, Pri-
morsko, v Ameriki 39 let, čla-
nica SDZ, SZS in TM. Zapu-
ša sina, sedem poročenih hčera
in 10 vnukov.—Po štiriletni bo-
lezni je v bolnišnici umrl Mil-
chael Ruzic, star 46 let, rodom
Hrvat, v Ameriki od 1912, član
IWO. Tukaj zapuša hčer in
brata.—V Collinwoodu je po
dolgi bolezni umrla Agnes Ku-
mel, rojena Berus, stara 70 let,
doma iz Sela, fara Prečna pri
Novem mestu, članica SZS. Zapu-
ša dva sinova, dve hčeri, sestro,
vnuke in pravnuke.—V
bolnišnici Mt. Sinai se nahaja
Josephine Skabar, v Clevelandu
Clinici pa John Japel iz Euclida.
Oba sta se morala podvre-
či operaciji.—Collinwoodskega
fotografa Johna Widgoyja sta
napadla dva zakrknana roparja
in ga zbil na tla, ker jima
ni hotel povedati, kje ima de-
nar. Prepeljan je bil v bolniš-
nico Emergency Clinic.—Joseph
Priatelj iz Newburga se nahaja
v bolnišnici St. Alexis. Ko je
popravljal svoj avto na cesti
se je vanj zaletel neki avto in
ga vrgl 15 čevljev daleč po ce-
sti. Nesrečo sta videla dva pri-
jatelja in ga odpeljala v bol-
nišnico.

Zopet doma
Jenny Lind, Ark.—Albin
Klinec, predsednik društva 24

Landberg, Nemčija, 28. ma-
ja.—Na dvorišču tukajšnje je-
telnice je bilo obešenih 22 biv-
ših nacističnih stražnikov kon-
centracijskega taborišča pri
Mauthausenu. Nadalnjih 27
nacistov bo obešenih danes.

Nacisti je obsodilo v smrt na
vislicah ameriško vojaško sodi-
šče. Vsi so bili spoznani za kriv-
ce mučenja in umorov čez 700-
000 jetnikov. Žrtve so bili ži-
dje, Poljaki, Rusi in člani dru-
gih narodov.

Obešenje obsojencev je traja-
lo 37 minut. Delo so izvršili
ameriški vojak. Sedem izmed
obsojencev je naglašalo svojo
nedolžnost in trdilo, da niso iz-
vršili zločinov.

SNPJ, se je 21. maja vrnil iz
bolnišnice, kjer je prelast težjo
operacijo na jetrih. Članstvo
naj ga obišče na njegovem do-
mu.

SNPJ, se je 21. maja vrnil iz
bolnišnice, kjer je prelast težjo
operacijo na jetrih. Članstvo
naj ga obišče na njegovem do-
mu.

SNPJ, se je 21. maja vrnil iz
bolnišnice, kjer je prelast težjo
operacijo na jetrih. Članstvo
naj ga obišče na njegovem do-
mu.

RUMUNSKA VLADA NAZNANILA USTA- NOVITEV INDUSTRIJSKIH SVETOV

Bukarešta, Rumunija, 28. ma-
ja.—Vlada je naznanila ustano-
vitev industrijskih svetov na
podlagi v parlamentu sprejete-
ga zakona, ki določa državno
kontrolno industrijo.

Industrijski sveti bodo funk-
cionirali pet let. V njihovo
področje spadajo dobava surove-
ga materiala, produkcija in pro-
dajanje izdelkov. Ruske in ru-
munske kompanije bodo enako
prizadete, ker se zakon nanaša
na tuje ali po tujih kontrolira-
ne industrije.

Zakon predvideva totalno državno kontrolno industrijo pod
privatnim lastništvom, ki pa je
omejena na pet let. V bistvu
je zakon kompromis med socia-
lističnimi in kapitalističnimi e-
lementi v vladnem bloku.

Vaška branža industrije bo
izvolila generalno skupščino.
Reprezentanti oljnih kompanij
bodo izvolili šest delegatov, vla-
da pa bo imenovala tri ali štiri
delegatke. Zaključki se bodo
sprejemali z dvotretjinsko več-
ino glasov. Ako se kateri dele-

Gradnja protikomunistične stene na Bližnjem vzhodu

Državni tajnik Marshall orisal pomožni
program. Oboroževanje latinskih republik

Washington, D. C., 28. maja.—Državni tajnik George C. Marshall je pojasnil, da bo pomoč \$400,000,000 Grčiji in Turčiji prispevala k zgradnji vojaške in ekonomske stene proti komunizmu na bližnjem vzhodu, zaenot pa bo preskrbela dolarje Veliki Britaniji in drugim evropskim državam, ki so naklonjene Ameriki. Na podlagi uveljavljene odredbe bo Velika Britanija dobivala dolarje za orožje, strelivo in drugi vojni material, ki bo dostavljen Grčiji. Ona se je odpovedala vodilni vlogi v Sredozemlju, ko ni mogla več zmagovati obveznosti. Transakcije bodo omogočile Veliki Britaniji zbiranje dolarjev za utrjevanje finančne strukture. Italija in Francija bosta tudi deležni ameriških dolarjev, če bosta mogli pošiljati orožje Grčiji in Turčiji.

Očitno je, da bo imela Velika Britanija koristi od ameriške finančne in vojaške pomoči Grčiji in Turčiji. Takozvana Truma-

nov doktrina, ki določa pobija-
nje komunizma povsod, je postala zakon, ko je predsednik podpisal zakonski načrt, ki je bil sprejet v obeh kongresnih zbornicah.

Marshall je razkril, da bo Amerika manipulirala grško ekonomijo in vlado, da konča kaos v deželi. Funkcije v tem smislu bodo vodile ameriške vojaške in ekonomske misije v Grčiji.

Turčija bo dobila od Amerike \$100,000,000. Vsa vsota bo potrošena za moderniziranje turške armade in gradnjo vojaških naprav ob ruski meji. Načelnik ameriške vojaške misije, ki je že dospela v Grčijo, je general Lunsford Oliver. On in ameriški poslanik Edwin C. Wilson bosta sodelovala s turško vlado in člani generalnega štaba.

Poročilo, da bo Truman skušal ustaviti pohod komunizma tudi v latinskih republikah, je bilo potrjeno. On bo šel pred kongres in apeliral, naj sankcionira apropiacije za oboroževanje teh republik.

Amerika bo podpirala tudi italijansko gospodarstvo. Hawthorne Arvey, podpredsednik federalne Export-Import banke, je odpotoval v Rim, kjer se bodo vršili razgovori glede ameriškega posojila \$100,000,000 Italiji.

Diskuzije o
italijanskih kolonijah

London, 28. maja.—Namestnik zunanjih ministrov štirih velesil se bodo kmalu sestali v tem mestu in razpravljali o bodočnosti italijanskih kolonij v Afriki. Britski zunanji urad je naznanil, da se bo namestnik ruskega zunanjega ministra Molotova udeležil razgovorov v Londonu. Ako se reprezentanti štirih velesil ne bodo mogli zediniti glede italijanskih kolonij, bo vprašanje prišlo pred generalno skupščino Združenih narodov.

Pogajanja med unijo
in kompanijo se razbila

Detroit, Mich., 28. maja.—Emil M. Mazy, uradnik unije združenih avtnih delavcev CIO, je naznanil, da so se mezdna pogajanja z Briggs Mfg. Co. razbila. Unija bo morda oklicala stavko proti kompaniji. Unija je prej zapretila z oklicem proti Ford Motor Co. Briggs Mfg. Co. ima tovarne v Detroitu in Evansvillu, Ind.

Arguello dobil zavetje
v mehiškem poslanstvu

Managua, Nikaragva, 28. maja.—Predsednik Leonardo Arguello, katerega je kongres odstavil, ko je armada prevzela vlado, je dobil zavetje v poslopi mehiškega poslanstva. Kongres je na izrednem zasedanju naglasil, da Arguello ni sposoben za predsednika. Za začasnega predsednika je imenoval Benjamina Sacasa.

Norveška bo sprejela
židovske begunce

Pariz, 28. maja.—Tu je bilo naznanjeno, da je norveška vlada pripravljena sprejeti 600 židovskih beguncev, ki so v Nemčiji. Obljubil jim je delo v norveških industrijah.

Kitajski komunisti
dobili povabilo

Nanking, Kitajska, 28. maja. Voditelji kitajskih komunistov so dobili povabilo za obnovo mirovnih pogajanj z nacionalistično vlado generalisima Čiang-Kaiška. Povabilo jim je naslovil politični svet vlade.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (levo Chicago) in Kanado \$2.00 na leto, \$4.00 za pol leta, \$2.00 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co. \$3.50 za celo leto, \$4.75 za pol leta; za inoseststvo \$11.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Cook County \$3.50 per year, foreign countries \$11.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657 - 59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

Glasovi iz naših naselbin

Slovensko združništvo v Ameriki

Cleveland, O. — Pred leti je bilo ameriškim Slovincem združništvo prav malo poznano, kajti zadrage so obstajale največ v mestih in trgih v Sloveniji, a naši naseljenci so doma po večini s kmetov. Na deželi pa je bilo več posojilnih društev in hranilnic, mlekarin itd. Koliko pa so slednje imele združniškega smisla, pa je težko reči. Najbrže zelo malo.

Za ljudstvo so važne vsakejake zadrage, najbolj pa živilske, kajti človek mora jesti vsak dan. V Sloveniji niso zadrage imele podpore od vlade, izvemši klerikalne v času Koroškeve dobe. Na drugi strani pa so šle takozvane napredne zadrage skozi težko gospodarsko krizo.

Iz današnje, prerojene Jugoslavije prihajajo razveseljena poročila o silnem razmahu združništva. Vse je povezano z združništvom in sedanja vlada pomaga zadrugam z vsemi sredstvi, tako da se bodo razmahale in razširile po vsej Jugoslaviji. Narod in vlada se zaveda, da bo ustvarjeno blagostanje v deželi le skozi kolektivno združništvo.

Kako pa stojimo Slovenci v tej deželi v združništvu? Precej šepavo. Po raznih naselbinah je sicer bilo ustanovljenih že precej združniških prodajal, toda vsled nesposobnega vodstva so večinoma propadle. Nekaj pa jih še obstaja, ki dobro uspevajo, in sicer v Clevelandu, Waukeganu, Strabanu in Puelbu.

Clevelandska zadruga in waukeganska imata čez pol milijona prometa letno. Prva s štirimi trgovinami, druga z dvema. Promet ostalih zadrug pa mi ni znan.

Zakaj se niso zadrage razvile v večjem zamahu in hitreje? Ni potrebno, da bi morale biti te zadrage izključno slovenske, temveč so lahko mešane, kar bi bilo v korist vsemu delavstvu. Najglavnejši vzroki so v nesposobnosti in neznanju v trgovskem gospodarstvu. Seveda navdušenje je lahko veliko in dobri nameni, ali če ni sposobnosti in znanja v obrti, so vsi dobri nameni zaman. To je eden glavnih vzrokov, da se niso zadrage trgovine tako razvijale kot bi se morale.

Pri clevelandski slovenski združniški zvezi se je mnogo oseb učilo na račun zadrage. Nekateri so ostali z zadrugo, drugi pa se niso ničesar naučili in ti so bili za zadrugo največja cola.

Danes slovenska zadruga v Clevelandu dobro napreduje in raste, kot še nikoli poprej. Je tudi finančno močna in ima dobro vodstvo. Seve, razlika je v tem, ker danes zadrugo vodi sposoben in mlad poslovodja J. Pezdire. On ima smisel za trgovski posel in se rad uči novih idej, novega trgovanja, novih metod. Če se bo držal novih idej in načel, se bo zadruga še lepo razvijala.

Tudi zadruga v Waukeganu dobro uspeva, ker ima dobro

Norman Dolnick (levo), publicistični direktor unije klavniških delavcev v Chicagu, si je lani zaslužil najvišje priznanje Ameriške zveze za javno odnosa. Čestita mu Len DeCaux, glavni urednik in publicistični direktor CIO. (On in urednik Prosvete sta skupaj) pohajala Brookwoodsko delavsko šolo pred 25 leti.)

vodstvo v Ogrinu in Kerčicu. Kjer je volja in sposobnost, tam je tudi uspeh.

V Clevelandu je zadruga preuredila svoje trgovine po modernem sistemu, da si odjemalci sami strežejo. Po tem sistemu bo lahko blago ceneje prodajal. Drugo dobro znamenje je, da ima zadruga nekaj mladih tu rojenih članov, ki kažejo veliko razumevanja za združništvo. Stari zadrugarji pa so se tudi pomladili z novimi idejami.

Človek največ troši za hrano, zato mu ne bi smelo biti vseeno kakšno hrano uživa, ali dobro ali slabo. Četudi je živež boljše kvalitete nekoliko dražji, se ne bi smeli bati za nekaj centov. Zdržne veletrgovine se trudijo, da dajo svojim odjemalcem najboljše vrste živeža, medtem ko veržne trgovine nudijo na trgu slabše vrste hrano. Zakaj bi torej kupovali v veržnih trgovinah? Zakaj se ne bi pridružili zadrugi kot člani in bili sami svoji gospodarji?

Kakor po vsem svetu, tako se tudi v tej deželi združništvo zelo hitro širi. Vsa znamenja kažejo, da bo združništvo v silnem zamahu v bližnji bodočnosti ter tako igralo zelo važno vlogo v narodnem gospodarstvu. Ena dobra stvar je, da so zadrage proste dohodninskega davka. To jim je v veliko pomoč.

Kaj pa naše časopisje? V mislih imam lokalne liste. Če ne bi imeli Prosvete in Proletarca, sploh ne bi vedeli, da obstajajo zadrage v tej deželi. V našem lokalnem časopisu lahko iščemo članke o zadrugi pri belem dnevu s svetliko, a ne bomo našli niti besede o združništvu, dočim isto časopisje rado vzame denar za oglase od zadrage, na drugi strani pa vidimo, da priobčajo zgodovino in celo fotografije privatnih trgovcev na prvih straneh, zaeno pa jim pojejo glorio in povzdigujejo v nebesa.

Kje je takaj doslednost? Sicer nimam nič proti privatnim trgovcem, pomagajte jim po

svoji moči, toda nekaj bi lahko tudi pisali o zadrugah in združništvu. Saj zadrage tudi podpirajo naše lokalne časopise, torej je več kot prav, da se vzajemno postopa na obeh straneh. Gradiva o združništvu je dosti na razpolago, treba je le malo dobre volje.

Veržne trgovine cveto po naših naselbinah in iztiskajo veliko denarja iz našega naroda. Ta denar bi lahko ostal med nami, če bi podpirali in ustanovljali svoje zadrage. Narod kot celota nima ničesar od veržnih trgovin.

Naše delavske gospodinje tudi ne bi smele pozabiti na vojne čase, ko so stikale po trgovinah za raznimi potrebščinami, posebno pa za mesom. Kje ste ga dobili več, ali v zadrugah ali v privatnih ali v veržnih? V veržnih trgovinah niso poznali nikogar. Odjemalci so stali v vrstah po cele ure in čakali, ko pa je zmanjkalo blaga, so enostavno naznanili, da ga nimajo več. V zadrugi pa so gledali, da je vsak odjemalec dobil nekaj. Tega danes ne smemo pozabiti, ko veržne trgovine na bombastične načine iščejo odjemalce na škodo zadrug in privatnih trgovcev.

Delavske gospodinje, vaš prostor je pri zadrugah, zato jih podpirajte. Kooperirajte z njimi, kar vam bo v lastno korist. Veržne trgovine pa pustite veržnikom!

John Filipč.

Slovenec sreča Slovenca na cesti v Nemčiji

Oglesby, Ill. — William Grgovich, član SNPJ in naš mestni policaj, je prejel pismo iz starega kraja od Janeza Rožmana, Spodnje Duplje 75, Gorenjsko. Z njim se je seznanil, ko je skupina ameriških vojakov korakala po cesti v Nemčiji.

Rožman je stal ob cesti z vrečo na rami, v kateri je imel nekaj potrebščin. Ker je bil oblečen v mešani uniformi, menda v ruski in poljski, ga je Grgovich začuden vprašal: "Ali si Rus ali Poljak?" Rožman pa je odgovoril: "Ne; jaz sem Slovenec." Bill Grgovich mu pove, da je tudi on Slovenec, tedaj pa je Rožman skočil k njemu in ga je objel od veselja. Takoj ga je vprašal, če ima kaj kruha in Bill mu ga je dal vsega, kar ga je imel pri sebi, nato pa mu je dejal, naj gre nazaj po cesti, kjer bo našel ameriško kuhinjo in dovolj jestevin, zaeno pa mu naročil, naj tam počaka, ker bo on prišel nazaj in se bosta še kaj pogovorila.

Rožman je šel tja in pomagal v kuhinji nekaj tednov. Billu je povedal mnogo o trpljenju v nemških lagerjih. Rožman mu je tedaj tudi povedal, da ima ženo in hčer, a ne ve, kje sta, ali sta srečno prestali vojno ali ne.

Bill pravi, da je vse resnica, kar razodevajo pisma, ki jih priobčuje Prosveta. Rožman mu je razlagal o vseh grozotah, ki so jih doživeli naši rojaki v koncentracijskih taboriščih. Te

reveže je Grgovich tudi sam videl.

Z Rožmanom sta se domenila, da si bosta dopisovala. Pred kratkim pa je prejel pismo od njega, v katerem se mu ponovno zahvaljuje, ker mu je rešil življenje. Zeno in hčerko je našel in sedaj stanujejo doma. Sedaj pa želi, da bi Bill sporočil njegovemu očetu, da bi mu kaj pisal. Očetov naslov je: John Rožman, 381 E. 162 st., Cleveland, O. Ako ne bo sam čital teh vrstic, naj ga čitatelji v Clevelandu opozore nanje. Ko bodo te vrstice priobčene, bom ravno v Clevelandu na Sansovi konvenciji. Zelo rada bi govorila s tem možem.

Christina Nadvešnik.

Spomini iz mladih let

III.

Witt, Ill. — Z bratrancem sva se dogovorila, da pojdeva proti Leobnu, toda ko sva se peljala domov, sva se grečala na vlaku z nekim znancom, kateri je nam povedal, da dela v novih jarmah na Sedmograškem, blizu rumunske meje, kjer se dobro zaposluje. Domov je prišel po ženo. Dogovorila sva se, da pojdeva tja tudi midva. Vožnja je stala 4 goldinarje in 35 krajercerjev. V Ameriki bi plačal za tako daljavo \$100.

Najprvo sem šel domov in domači so me bili zelo veseli, kajti mislili so, da bom ostal doma, ko pa sem očetu povedal, da pojdem na Ogrsko, me je pogledal in rekel, da vsakdo, ki gre na Ogrsko, prinese domov uši. "Jih bom pa še jaz!" sem mu odgovoril. Nato mi je dejal oče, če človek diše gre, dije mu kažejo. Nekaj je resnice v teh besedah. Vendar pa moram reči, čim dalje sem bil in bolje se mi je godilo.

Premogovnike na Sedmograškem je lastovala neka francoska družba in Slovincem se je godilo bolje kot pri nemških družbah, kajti Nemci so vedno zapostavljali slovenski narod.

Nova naselbina na Sedmograškem se je imenovala Lupen. V pondeljek jutraj sva se odpravila v pisarno in vprašala za delo. Uradnik je bil že obvešččen, da prideva, naker je nam dal takoj delo. Z delom sva pričela že popoldne in dobila plačano za ves dan. To je bilo 30. julija 1893. Dva dni sva delala zunaj, tretji dan pa sva pričela v jami. Še nikdar poprej in ne pozneje nisem imel tako dobrega dela kot tedaj. Zaslužila sva 2 gol. in 4 krajercerje, največ pa 3 gol. 75 krajercerjev. Življenje je bilo tiste čase zelo poceni, zato se je dalo nekaj prihraniti.

V Lupenu na Sedmograškem nas je bilo na stanovanju in hrani šest prti neki družini, ki ni imela otrok. Domenili smo se, da skupaj plačamo za živila, gospodinji pa smo dali goldinar in pol na mesec za delo in drugo.

Ob mesecu smo zračunali in konstatirali, da nas stane približno sedem goldinarjev mesečno na osebo, kar ni bilo dosti. Ziveli smo zelo dobro in smo imeli vsak dan dvoje vrste mesa. Tako poceni nisem še nikdar živel kot tedaj v Lupenu na Sedmograškem.

Delali smo vsak dan od šestih zjutraj do šestih zvečer, torej 12 ur, ampak faktično pa nismo delali niti osem ur. Ako si delal podnevi, si prijel za orodje ob 7.30, ob enajstih pa si ga zopet odložil ter se pripravil za kosilo. Po kosilu si zopet prijel za orodje in delal do petih, naker si se odpravil proti domu.

Kakor sem zgoraj omenil, življenje je bilo zelo poceni. Neke nedelje pa smo se pri kosilu domenili, da bi bilo dobro, ako bi imeli liter ruma za čaj. Govorjeno, storjeno! Vseh skupaj nas je bilo sedem in vsak je moral kupiti liter ruma na teden. Stal je 36 krajercerjev liter.

Prišel je mesec november in jaz sem se imel naznaniti za nabor. Premišljal sem, ali bi vložil prošnjo, da bi šel na nabor v tej bližini, ali bi šel domov v svojo rojstni kraj. Moj bratranec je menil, da bi bilo bolje, da bi šla domov, naker sem takoj pristal,

kajti vsakdo gre pač rad domov pogledat svoje drage. Meseca marca 1894 sva se torej podala domov, meseca aprila pa se je vršil nabor. Oba sva bile potrjena. Mene so pritisnili k artilleriji, bratrancu pa k lovcem. Mislija sva si, če ne bova potrjena, se bova povrnila v Lupen, ker pa sva uvidela, da je preveč, zato sva šla v Leoben. Tja sva prišla na nedeljo ob sedmih zvečer. Seve, ko človek pride v tuji kraj, se obrača okrog in ne ve, kam bi se napotil.

Nekdo naju je zapazil in vprašal, če sva Slovence. Pritrdiliva mu in ga vprašala, če bova dobila delo. Odgovoril je, da sva prav sedaj težko dobi delo. Nato je naju povabil, naj greva s njim v "samski grad", kjer sva prenočila in mu razložila naš položaj. On je bil jako prebršan in nam povedal, kako morava nastopati, da bova dobila delo. V pondeljek popoldne je šel z nama in pokazal pisarno za najemanje delavcev. Tam je bil že kakih 15 mož, ki so tudi išli li dela. Najin voditelj je povedal, da je dotični inženir, ki nima delavcev, Slovincem, v rezervi nadporočnik, in da se je prekratim vrnil z orožnih vaj.

Kakor hitro sva prišla v njegovo pisarno in vprašala za delo, je na kratko odgovoril, da nima nobenega dela za naju. Nato pa sem se jaz hitro obrnil k bratrancu in dejal: "No, tukaj ne dobiva dela, kam pa se bova sedaj dala, ko morava v jeseni vojakom?" Ko je inženir slišal te besede, je hitro vprašal, če sva potrjena in da naj pokaževa listino. Takoj nato nama je dal delo, toda zaeno opozoril, da smeva drugim povedati, da sva ga dobila.

Zaslužil sem dobro in delal meseca septembra, potem pa sem si vzel mesec dni počitnic, nato pa šel služiti tri leta starej Franceu Jožetu. Res ni prijetno služiti vojake, to se pravi delati stanjon, vendar pa se človek v svetu nekaj nauči. Reči moram, če imajo pri vojaki preveč slabe me in premalo možganov, ti pa jako slabo. Če imajo pa preveč možganov, pa tudi ni prijetno, kajti v takem primeru zahtevajo preveč od tebe. Najbolje je, da vlada v tvoji glavi neka ravnotežje med slamo in možganom. Jaz sem se držal zadnjega in nisem precej dobro.

Rekruti smo se peljali v Gradec. Dospeli smo tja lačni kakor psi. Zjutraj smo dobili v Ljubljani malo črne kave, a potem ves dan ničesar. Tudi v kani nas niso pustili. Drugo jutro smo zopet dobili črno kavo, nato pa smo bili poklicani na hodnik in uvrstili so nas drug poleg drugega. Prišel je gospodstotnik ali hauptmann. Zadel nas je vsakega posebej spraševati o posluhu. Prišel je do mene in me najprvo vpraša za ime. "Joj hauptmann!" sem odgovoril. Prosimeril me je od nog do glave in vprašal za moj poklic. "Knap!" sem mirno odgovoril.

Poleg mene je stal John Grgovich. Tudi on je dejal, da je "knap". Zatem pride na vrsto Blaž Matija in stotniku pove, da je tudi on "knap".

Gromska strela, tedaj na je bilo stotniku dovolj. Vedel ni, kaj je to "knap" in zadel se je na nemi, češ, kakšna zverina pa je to "knap"? Blaž pa mu je prišel čel pojasnjeno, če ne bi bil knap na svetu, ne bi imel stotnik gumbov na suknji, prav tako ne sablje. Tadi cesar ne bi imel krone na glavi, če ne bi bil knap. "Knap" kopije ružo, ktero v topilnicah pretopijo v železo, jeklo, srebro in zlato, in se pristavi Blaž. Stotniku sva še pristavil Blaž. Stotniku sva še pristavil Blaž. Stotniku sva še pristavil Blaž.

Je šele tedaj posvetil, kaj je prav za prav knap in bil je precej v zadregi. Naj še omenim, da mene ni nikdar poklical po imenu, to da menda vsled tega, ker ga je bilo sram pred rojaki, nim hauptmannom.

Torej 1. 1895 sem bil v nemškem Gradcu. Pred veliko nočjo so nam dali priliko, da smo šli sposedni očistiti se grehov. Pokazali so nam, da tisti, ki so imeli kaj spovedi, bodo vse dan pristi. Samo trije so zavrnili voljo ponudbo, ostali pa smo bili (Dajle na 3. strani.)

Lakota v Evropi

Razna poročila iz Evrope govore, da trka lakota na vrata v mnogih državah. V ameriškem dnevnem tisku čitamo največ o velikem pomanjkanju živeža v širokih predelih zapadne Evrope, predvsem v onih delih Nemčije, ki so pod anglo-ameriško okupacijo. Omenjena je pogosto tudi Grčija, katero je ameriška vlada vzela v svojo "skrb". Omenjene so tudi druge države, toda ameriški tisk posveča največ pozornosti zapadni Nemčiji, ker sta Amerika in Anglija vanjo pač najbolj zainteresirani in tudi direktno odgovorni za tamkajšnji položaj. Odkar so nemški delavci v raznih krajih pričeli groziti z antigladovnimi stavkami, je ameriška vlada napela vse sile, da jih založi z žitom in drugim živežem. Prav te dni čitamo, da je na poti v nemška pristanišča čez sto ladij, naloženih z žitom etc.

V mnogih drugih državah ni položaj nič boljši kot v Nemčiji, v nekaterih sploh še slabši. Kot pravi poročilo pomožne združne organizacije CARE (Cooperative for American Remittances to Europe), "se je položaj v mnogih državah s spomladansko setvijo še poslabšal namesto izboljšal. Po najhujši zimi v več kot sto letih, se je razbita, lačna Evropa znašla v najbolj pogubni pomladi. Mraz in povodnje so uničile ozimino v državi za državo, kakor tudi žitne rezerve. Sedanje nizke odmerke, ob katerih človek strada, bo treba še bolj znižati."

Položaj je menda najslabši v Rumuniji, kjer ljudje jedo lubje, travo, koreninice in umirajo od — zastrupitve. Grčija je popolnoma odvisna od zunanje pomoči. "Kruh je na Ogrskem luksus", čeprav je bila ta dežela nekoč žitnica Evrope. V Italiji je velika inflacija, ki potiska revne sloye na rob lakote. Sploh greste lahko od države do države in povsod je ista povest — živežni položaj slabši kot je bil kdaj med vojno ali po vojni. Skoraj za vso Evropo bo prihodnjih par mesecev, do prihodnje žetve najbolj kritičnih.

Položaj v Evropi bi danes ne bil tako resen kot je, ako bi se "naša" vlada lani ne bila odločila za likvidiranje UNRRA. Lani in predlanskim je bila faktično ta organizacija, ki je v Evropi preprečila masno umiranje ljudi od lakote. Mnogim državam je pomagala tudi s stroji in drugo opremo, da so lahko pričele z rekonstrukcijskim delom. Prav tako tudi s semenom in plemakso živino. Ampak zadnje mesece je UNRRA razpolagala le z majhnimi sredstvi in zdaj je v procesu popolne likvidacije.

Naš kongres je končno dovolil \$350 milijonov za evropski relief in Truman je zadnje dni podpisal ta zakon. Ta relief bo sicer še bolj političen kot je bil "Hooverjev" po prvi svetovni vojni in deležne ga bodo le nekatere države: — Grčija, Italija, Tržaško svobodno ozemlje, Avstrija, Ogrska in Poljska. Ampak lačni ljudje in lačne države pogoltnejo tudi politično primes, čeprav je lahko grenka. V to jih silil gola samohrana, ki je najbolj elementarni zakon življenja. Mi obžalujemo, da se vlada s kongresom vred ni mogla dvigniti nad razjedajočo "power politics", ki le ponižuje in sramoti veliko Ameriko. Ampak pri tem mi, široke ljudske mase nismo imeli nobene besede, marveč le visoka diplomacija. Kar je zdaj nujno, je to, da ameriški relief čim prej doseže lačne ljudi.

Mi, ameriški Slovenci in drugi Jugoslovani se naravno najbolj zanimamo za naše ljudi v starem kraju. Ker je ameriški "svobodni" tisk postavil novo Jugoslavijo za velik zastor, katerega je sam spredel ali skoval, v tem tisku ali po radiu o realnih tamkajšnjih razmerah ni nobenega sluha. Za informacije o starem kraju mi seveda nismo odvisni od ameriškega tiska, kakor smo na primer glede drugih dežel; če bi bili, bi bili v popolni temi, odnosno bi imeli popolnoma napačne pojme, kajti ameriški tisk (z A. D. vred) ne servira svojim čitateljem drugega kot klevete in sovražno propagando.

Toda kljub temu, da tudi v starokrajsem tisku ali v poročilih našega poročevalca Franja Aleša ne čitamo detajliranih, še manj pa senzacijskih vesti o revščini in velikem pomanjkanju, marveč le o bohotnem prerojenju novega življenja, o sijajnem poletu ljudske oblasti in delavskih ter kmetijskih mas pri rekonstrukciji, industrializaciji in elektrifikaciji dežele — kljub temu vemo, da vlada tam veliko pomanjkanje ne samo manifakturnega blaga, marveč tudi v prehrani. V resnici si širim vse Jugoslavije še nikdar niso toliko stiskali svoje pasove kot si jih morajo danes, kajti pomanjkanje živeža je zelo resno. Če bi vlada toliko ne skrbela, da se čim bolj pravično delijo obstoječe zaloge živeža, bi tam najbrže marsikdo stradal in v pasivnih krajih bi ljudje tudi umirali od lakote.

Da v Jugoslaviji ni prišlo do tega, je zasluaga ljudske vlade, ki je pri marsikakšnem premožnejšem kmetu tudi s silo zasegla žito in krompir. Seveda je plačala za zasežene stvari, toda kljub temu se sigurno ni priljubila nobenemu prizadetemu kmetu. Priljubljena je bila na te diktatorske ukrepe, ali pa prepustiti stotisoče ali morda milijone ljudi aktualnemu gladu. Iz tistih razlogov je bila v tem letu že dvakrat primorana znižati odmerke kruha, da ga bo nekaj za vse. In kruh je v Jugoslaviji, kot v pretežni večini Evrope, glavna prehrana. Z drugo besedo, da se ohrani VSI vsaj pri golem življenju, zato so se morali podvreči enakopravnosti tudi v bedi in pomanjkanju. Za ljudi, ki vidijo le svoje potrebe, je to seveda velik greh, najhujša diktatura...

Če bi Jugoslavija hotela postati druga Grčija ali pa vsaj Italija, bi ji najbrže ne bilo treba stiskati pasov, kajti tedaj bi bila sigurno deležna velike ameriške generoznosti. Toda ker tega ni, pšenice v tej deželi. Iz istega razloga jo je tudi v novem reliefnem zakonu postavil na listo — izobčenecev, češ, vi "komunisti" le poginite

Ampak neke v Washingtonu se je ogasila slaba vest in kon-

Razgledi po stari domovini

(Od našega dopisnika Franja Aleša)

LJUDSKO GOSPODARSTVO

Jugoslavanska petletka

II. Da bi uresničili svoj prvi petletni gospodarski načrt, smo si dali te naloge:

V INDUSTRIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati in preseči predvideni narodni dohodek od 132.255 milijard dinarjev.
- 2) Investirati v ljudsko gospodarstvo v dobi 1947 - 1951 13 milijard dinarjev.
- 3) Povečati vrednost proizvodnje od 116,5 na 266,7 milijard dinarjev.

Okrepiti državni sektor gospodarstva.

- 1) Zgraditi elektro-industrijske in zavarovati elektrifikacijo, da se povečajo proizvodnja električne energije od 1,1 milijarde kvh na 4,35 milijarde kvh.
- 2) Zgraditi težko industrijo na bazi za preobrazbo in opremo ostalih gospodarskih panog, organizirati raziskovanja rudarstva in ostalih naravnih bogov.
- 3) Dvigniti proizvodnjo pregrade od 6 milijonov ton na 15 milijonov v l. 1951; proizvodnjo jekla od 235.000 ton na 1.000.000.
- 4) Dvigniti vrednost obrtniške proizvodnje in obrtniških izdelkov od 12 na 18 milijard dinarjev.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

V KMETIJSKEM GOSPODARSTVU:

- 1) Povečati proizvodnjo vseh panog kmetijstva.
- 2) Proučevati uvedbo nove kmetijske kulture in nove živalske pasme.
- 3) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 4) Zavarovati kmetu vse njegovo gospodarsko in strokovno pomoč, usposobiti ga za uporabo modernih metod pri obdelavi zemlje in živinoreji, izboljšati preskrbo kmeta z inštrumentimi proizvodi in zaščitni sredstvi.
- 5) Razviti vse panoge proizvodnje, izvršiti racionalizacijo dela in pospešiti likvidacijo gospodarske zaostalosti.

znosti, institutov in srednjih šol. Razviti znanstvene institucije in usmeriti njihovo delo k praktičnemu reševanju znanstvenih in tehničnih problemov v zvezi s petletnim načrtom in k dvigu sposobnih strokovnih moči.

d) V GOSPODARSKEM RAZVOJU:

- 1) Zagotoviti hitro tempo razvoja gospodarske zaostalosti republik in odpraviti posledice neenakomernega razvoja.
- 2) Povečati vrednost industrijske proizvodnje, elektrifikacije, rudarstva itd. v Bosni, Hercegovini za 5-krat, Makedoniji za 4,5-krat in Črni gori za 6,3-krat v primeri s stanjem leta 1946.

e) V SOCIJALNO-POLITIČNEM POGLEDU:

- 1) Izboljšati preskrbo prebivalstva s predmeti najširše potrebe, obutvijo in obleko, razvijati zato zlasti lahko in živilsko industrijo.
- 2) Izboljšati stanovanjske razmere in zgraditi do leta 1951 15 milijonov kvadratnih metrov stanovanjskih prostorov.
- 3) Povečati blagovni promet na drobno od 55 milijard leta 1946 na 102 milijardi v letu 1951. Postopoma ukinjati sistem kart in racionalizirati preskrbovanja.
- 4) Znižati stroške trgovine pod 10% od prodajnih cen na drobno. Razvijati konzumne zadruge v mestih in na deželi. Usposobiti te zadruge, zlasti kmetke za odkup kmetijskih proizvodov in za preskrbo vasi z industrijskimi proizvodi.

f) V KULTURI IN PROSVETI:

- 1) Zagotoviti razvoj prosvete in dvigniti kulturno raven in zdravstveno stanje prebivalstva. Investirati za prosvetno-kulturne namene 5,9 milijard dinarjev. Zgraditi 1 milijon kv. m šolskih prostorov. Število mest za učence povečati za 320 tisoč.
- 2) Investirati v gradnjo gledališč, muzejev, galerij in drugih kulturnih ustanov 1,3 milijarde dinarjev.
- 3) Investirati v jugoslovansko kinematografijo 1,5 milijarde dinarjev.
- 4) Za zdravstveno službo investirati 5,4 milijarde dinarjev in zgraditi 110 bolnišnic s 14.300 posteljami.
- 5) Za razvoj sporta in telovadbe (fizkulture) investirati 900.000.000 dinarjev.

Jugoslavija je v najtesnejši gospodarski zvezi s srednje-evropskimi državami

Gospodarsko sodelovanje nove Jugoslavije s srednje-evropskimi državami je čim dalje tesnejše. Živahna izmenjava blaga se vrši s Čehoslovasko, Poljsko in Bolgarijo. To gospodarsko sodelovanje se razvija v bratskem duhu in v smislu posameznih gospodarskih načrtov za bodoča razdobja. Čehoslovaki list "Čil" je o tem sodelovanju napisal članek, v katerem pravi, da bodo Čehi pomagali jugoslovanskim narodov v njihovih naporih za izvedbo "petletke" in za obnovo države.

Jugoslavija razstavlja na pariškem velesejmu

Letos je Jugoslavija razstavlja na pariškem velesejmu gradbeni les, pohištvo, vzorce mineralov in kovin, alkoholne pijače, industrijske in medicinske rastline, tekstilije in druge predmete. Posebna pozornost je posvečena jugoslovanskemu turizmu in gostinstvu. V jugoslovanskem delu pariške razstave je prikazano veliko prizadevanje naše države za razvoj narodnega gospodarstva.

Jugoslovanska trgovinska delegacija na Poljskem

Pod vodstvom predsednika jugoslovanske zvezne načrtnice komisije Andrije Hebranga je odpotovala v Varšavo jugoslovanska trgovinska delegacija z namenom, da pogledajo med-

sebojne gospodarske odnose. Ob tej priliki je napisal poljski list "Głos Ludu" članek, v katerem je povdaril pomen poglobljevanja in razširjanja gospodarskih stikov in odnosov med obema slovanskima državama. Doslej razvita trgovinska izmenjava še bolj prispeva k razvoju prijateljskega sodelovanja in medsebojnega razumevanja.

Trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Poljsko bo podpisana v najkrajšem času.

Gradnja velikih hidrocentral

Medtem ko se je v razdobju med I. in II. svetovno vojno v mnogih evropskih državah naglo razvijalo električno gospodarstvo, ni zgradila stara Jugoslavija niti ene hidrocentrale. Čeprav smo bogati na vodah in vodnih silah.

Po dveh letih po osvoboditvi gradimo že deset hidrocentral, nadaljne hidrocentrale pa bomo začeli graditi na podlagi petletnega gospodarskega načrta.

Trenutno gradimo v Sloveniji tri hidrocentrale in sicer veliko hidrocentralo na Mariborskem otoku, drugo v Mostah pri Žilovnici na Gorenjskem, ki bo izkoriščala padec Save Dolinke v odseku Javornik-Zasip, ter tretjo hidrocentralo na Savi pri Medvodah nad Ljubljano. Na področju Hrvaške je gradnja velehidrocentrale v Vinodolu v Gorskem Kotaru. Ta centrala bo izkoriščala vodni padec 650 metrov. Še letos bo dograjena hidrocentrala v Rogatici v Bosni, v bližini Sarajeva. V Bosni in Hercegovini so pričeli graditi hidrocentralo na Neretvi pri Jablanici ter tretjo na reki Sani nedaleč od Ključa. V Srbiji gradijo veliko hidrocentralo v soteski Zapadne Morave pri Ovcarski banji, na Vlasini in Vrlji jugovzhodno od Leskovca pa cel sistem hidrocentral. V črni gori gradijo veliko hidrocentralo pri Slaku na gornjem toku reke Zete.

Privatni obrtniški sektor v Sloveniji naglo napreduje

V smislu petletnega gospodarskega načrta je vključen v proizvodnjo tudi privatni obrtniški sektor, ki je zelo močan posebej v Sloveniji. Ta obrtniški sektor šteje nad 15.000 mojstrov, ki zaposlujejo 8.000 pomočnikov in 7.000 vajencev. Mnogi obrtniki so se združili v zadruge, vendar pa imajo tudi privatni obrtniki vso možnost poštenega in dobrega zaslužka v novi državi. Državni obrtniški sektor se zaenkrat še ni razvil.

Ugoden razvoj turizma pri nas

V okviru povojne reorganizacije turizma in gostinstva je bilo ustanovljeno Turistično društvo Slovenije z namenom, da daje ideološke osnove in vse propagandne možnosti za razvoj množičnega turizma. S podporo ljudskih oblasti je postal novi turizem last delovnih ljudi.

Turizem in gostinstvo sta zajeta tudi v prvo "petletko". Za 100 pomembnejših turističnih krajev v Sloveniji je potrebno

Bečlarjeva smola: Ko je Nicholas Mele, član unije hotelskih in restavracijskih delavcev ADF v New Yorku, nedavno našel luknjanega otročiča na posodi za odpadke, se mu je tako dopadel, da bi ga bil najraje obdržal. Ampak ker je bečlar, ni bilo s tem nič in je otroka oddal ustanovi za najdenčke.

Uživanje sadja je zdravilno

Pred nekaj desetletji se je smatralo sadje le za poživilo ali nasladilo. Že naši predniki iz Valvazorjeve dobe so izredno visoko cenili sadje, ker so bili v prehrani zelo skromni, saj so iz suhih tepk mieli moko, ki je bila važen dodatek k žitnemu kruhu. Pšenični kruh je bil pri njih na mizi le ob večjih praznikih. Razdrti temelji starih sadnih sušilnic so še danes neme priče, kako važno je bilo suho sadje v prehrani naših prednikov.

Kakor na vseh poljih človeškega udejstvovanja in znanja, je tudi sodobnost v pogledu prehrane prišla do novega spoznanja. Danes ve ves svet, da sadje ni le poživilo, ampak hraniivo največjega pomena. Toda ne hranivo v tem smislu, ki se odlikuje po visokih kalorijah. Iz biološkega stališča se vrednost hrane dandanes presoja po drugih vidikih, po življenjsko važnih snoveh. Ne vsebina ogljikovih vodonov, masti in beljakovin je merodajna za biološko vrednost hrane, temveč je važna množica rudninskih snovi in vitaminov. Zelo važno za presojanje hrane je tudi razmerje med kislinami in alkalijnimi snovmi v hrani. Za hrano so pomembna le ona hraniiva, pri katerih alkalije snovi kisline tvorijo snovi prekašajo, ker le na ta način je mogoča alkalizacija krvi, ki je najboljši zaščitnik pred vsemi mogočimi boleznimi. Sadje vsebuje precej alkalijah snovi, kar je merodajno za zdravstveno vrednost.

Rudninske snovi v sadju, kot soli, apna, fosfatov, železa, kalija, natrija, magnezija in druge spojine, igrajo v zdravstvenem pogledu človeškega organizma zelo važno vlogo. Apno služi za tvorbo kosti in zobovja kakor tudi za zdravo funkcijo pljuč; fosfor za možgane in živce, kremen kislina za zobovje, pljuča in tvorbo las, železo je sestavni del rdečih krvnih teles. Kalij je važen za delovanje mišic, kalcij in čist kri. Natrijeve soli so potrebne za delovanje različnih žlez in služijo tudi za vezanje ogljikove kisline kot končnem produktu presnavljanja.

Mineralne snovi so pa potrebne človeškemu organizmu tudi razen za tvorbo posameznih organov tudi za tvorbo zdrave krvi in za redno presnavljanje.

Za odpornost organizma so posebne važnosti v sadju vitamini, ki so življenjsko važne snovi. Zdrave hrane brez vitaminov si sploh ni misliti. Različen pa je ugoden vpliv vitaminov na človeški organizem. Te življenjske snovi, ki jih je več vrst, usposablajo organizem za odpornost proti infekcijam onih vrst, ki pospešujejo rast in uravnavajo presnavljanje.

nad 200.000.000 dinarjev, ki bodo investirani v prihodnjih letih. Zelo pa bo skrbelo za okrasitev in ureditev turističnih krajev članstvo turističnih društev z ostalimi množičnimi organizacijami, da bo postala Slovenija še lepša in privlačnejša vsem delovnim ljudem.

Vitaminski so sestavljena beljakovina zedinjenja; samo zelene rastline imajo sposobnost, da asimilirajo in ustvarjajo vitamine za normalen razvoj in normalno funkcijo človeškega organizma. Zato jih moramo uživati v čim večji meri v sveži hrani, ker jih ni ne v mesu, ne v drugih živilih, niti jih ne more proizvajati organizem sam. V sadju jih je pa dovolj. Za zdrav življenje in uspešno delovanje duševnih in telesnih sil je določena količina vitaminov neobhodno potrebna, iz česar sledi nujna zahteva, da tvorijo bistveni del naše vsakdanje hrane sveže sadje in zelenjad, ki je glavna surovina za oskrbovanje organizma z vitamini.

N. pr. s hrano sprejeto apno ostane v krvi učinkovito in se spoji s fosforno kislino v fosforno kislino apno, ki tvori podlago za razvoj kosti in pospešuje tudi poopnjenje zobovja. V tem uravnavanju mineralnih snovi je antirahitičen učinek vitaminov. Razen rahitičnih pojavov preprečujejo vitamini tudi škrob, živčne motnje različnih vrst kakor tudi druge bolezni.

Važen je nadalje v sadju tudi sladkor, ki je umetni produkt in je biološko manj vreden, ker ga morajo sokovi v želodcu šele razkrojiti, preden ga more organizem sprejeti. Količina sladkorja v sadju je odvisna od vrste sadja, sestave zemljišča, podnebja in stopnje zrelosti.

—(Po Kmečkem glasu.)

Vitaminski so sestavljena beljakovina zedinjenja; samo zelene rastline imajo sposobnost, da asimilirajo in ustvarjajo vitamine za normalen razvoj in normalno funkcijo človeškega organizma. Zato jih moramo uživati v čim večji meri v sveži hrani, ker jih ni ne v mesu, ne v drugih živilih, niti jih ne more proizvajati organizem sam. V sadju jih je pa dovolj. Za zdrav življenje in uspešno delovanje duševnih in telesnih sil je določena količina vitaminov neobhodno potrebna, iz česar sledi nujna zahteva, da tvorijo bistveni del naše vsakdanje hrane sveže sadje in zelenjad, ki je glavna surovina za oskrbovanje organizma z vitamini.

N. pr. s hrano sprejeto apno ostane v krvi učinkovito in se spoji s fosforno kislino v fosforno kislino apno, ki tvori podlago za razvoj kosti in pospešuje tudi poopnjenje zobovja. V tem uravnavanju mineralnih snovi je antirahitičen učinek vitaminov. Razen rahitičnih pojavov preprečujejo vitamini tudi škrob, živčne motnje različnih vrst kakor tudi druge bolezni.

Važen je nadalje v sadju tudi sladkor, ki je umetni produkt in je biološko manj vreden, ker ga morajo sokovi v želodcu šele razkrojiti, preden ga more organizem sprejeti. Količina sladkorja v sadju je odvisna od vrste sadja, sestave zemljišča, podnebja in stopnje zrelosti.

—(Po Kmečkem glasu.)

Džungla v kapljici vode

Neki znamenit mikrobiolog je nekoč napisal, da je v majhni kapljici vode, če jo opazujemo povečano pod mikroskopom, več filozofskega gradiva kot pa v vseh filozofskih knjigah.

Desettisoč majhnih bitij, ki žive v mlakah in potokih, nas pod mikroskopom presenetijo s prekrasno sliko, ki si je nismo mogli niti zamisliti. Opazili bomo bujno življenje najrazličnejših rastlinic in drugih bitij, vseh velikosti in oblik, kakor v pravljici. Opazili bomo predvsem zamotan klobčič čudnih organizmov, ki se neprestano gibljejo, se napadajo, bežijo, prežijo v zasedi. V tem majhnem svetu so bitja podvržena zakonom narave, kakor povsod drugod na svetu: borijo se na življenje in smrt za obstoj.

Takoj nam vpadе v oči bujna vegetacija majhne rastlinice, preprežene z nešteti mitmi, okrašenimi s spiralo. Vidimo jo na sliki in se imenuje v latinščini utricularia vulgaris. Spada v skupino mesojednih rastlin. Na sebi ima vse polno mehurjem podobnih vrečic, ki prežijo na manjša živa bitja, ki jih vsrkujejo; na ta način se hrani, toda živi tudi brez organske hrane. V tem majhnem svetu prevladujejo alge, ki posebno spomlad pokrivačo mlake z zelenimi štrnami. Mnogo se zelo hitro in na čudežen način. Na svojih stebelcih imajo polno mehurjev, napolnjenih z zrakom in se tako drže na površju vode. S klorofilom (listno zelenilo) alge se zopet hranijo druge manjše živalice.

Ta vegetacija, ki predstavlja glavno ozadje, pada posebej v oči. V tem majhnem začaranem svetu je še nešteto mikroorganizmov (s prostim očesom nevidnih bitij), ki žive v družinah. Predvsem metazoji, živalski organizmi, katerih telo je sestavljeno iz več celic. To so tako majhna bitja, da jih prosto oko le izjemoma lahko opazi. Kljub majhnim telescem so zelo dobro organizirana. Telo jim je pokrito z zelo odporno kožico, imajo glavo, telo in nekaj rep, ki obenem služi za premikanje.

V kapljici vode opazimo tudi protozoje, majhne živalice, katerih telo je sestavljeno iz ene same stanjce. Imajo obliko majhnih zvočkov, ki so zvezani s tenko nitko s stebelcem alge ali drugih rastlinic, tako da dobi obliko cveta. Tu prežijo na še manjša bitja, od katerih zavisi njih obstoj.

Če se slučajno voda v takih mlakah posuši, ostane na suhem dnu od vseh teh tisočih rastlinic in bitij samo droben prah, ki pa zopet zaživi, čim se mlaka napolni z vodo. Tedaj nastane strastna borba za življenje.

nje, kakor jo poznamo med vsemi drugimi bitji na zemlji, v zraku ali pa v morju.

Življenje na luni

V puščavi Nove Meksike so naredili Amerikanci lani zanimiv poizkus. V vseмирje so izstrelili raketo V2, opremljeno z različnimi znanstvenimi pripravami in fotoaparati. Prodira le do višine 120 kilometrov, spotoma pa pridno fotografirala in opazovala. Tako smo prišli prvič do posnetkov zemlje s tolikane višine. Kaj zanimiv je posnetek z višine 100 km, kaže nam okrogli rob zemlje.

Ob priliki tega poizkusa so se zopet razvlele razprave o potovanjih na luno in druge zvezde. K besedi so se oglasili učenjaki iz različnih dežel in skoraj vsi so soglasno pritrdili, da taka pot ni več igra domišljije. Nekateri celo obetajo, da je odprava na mesec le še vprašanje nekaj let. Tista silna energija, ki jo poznamo iz atomske bombe, bo to pot izkoriščena za pogon rakete, ki nas bo pripeljala na luno. Z začetno hitrostjo kakih 700 km bi prišli v dobrih dveh dneh na njo.

Ko torej stvari tako stoji, ne bo napak, če se z luno že poprej malo seznanimo, da nam ne bo treba znanja iskati šele takrat, ko bomo že imeli vozni listek v rokah.

Od lune nas loči veličanska daljava približno 384.000 km, kar je za naše zemljanske pojme sicer silna razdalja, v vsemirju pa silno majhna. Kljub tej oddaljenosti pa vemo o luni nebroj reči.

Zares daleč smo od časov, ko je človeštvo v luni in zvezdah videlo še odprtine, skozi katere svetli nebeska luč. Sicer je res, da je že pred 2500 leti grški modrijan Anaksagoras učil, da je luna iz iste snovi kot zemlja, da je razčlenjena v gorovja in prepade. Večina ljudi pa je živel v nevednosti. Šele l. 1609 je opazoval italijanski učenjak Galilei prvič luno z daljnogledom. Odkril je gorovja, za temne pege pa je mislil, da so morja. Danes pa dobro vemo, da na luni ni morja. Saj bi se morala bleščati v soncu, z ogromnimi daljnoglednimi (teleskopi) pa bi morali to videti.

S pomočjo silnih teleskopov lahko podrobno opazujemo površino meseca. Imamo že zelo natančne zemljevide, na katerih so vrisane vse podrobnosti, razni ognjeniki, prepadi, gorovja in velike puščave. Ti zemljevidi nam povedo celo točne višine različnih gor. To so učenjaki izračunali iz senc, ki jih dajejo gore, če jih z ene strani obseva sonce. Gore so razmeroma zelo visoke in strme. Nemalo gorovj presega višino 5000 metrov.

Veliko ugibanja so povzročila ogromna žrela, ki merijo večkrat čez 100 km širine. Bržda so to ostanki starih ognjenikov.

Sicer pa na mesecu ne bomo našli življenja. Na njemu ni ne vode, ne zraka. To lahko zapazimo najlepše pri luninem mraku. Ko se namreč sonce, ki ga je luna zemlji zakrila, zopet pojavi, ga ne oznanja nobeno svitanje ali zarja, kot opazujemo pri sončnem vzhodu na zemlji. Tu namreč vodni hlapi in drugi delci, ki se nahajajo v zraku, ulovijo sončne žarke, še preden se sonce prikaže. Ker pa ga luna takih zarj ni, moramo sklepati, da ni nad lunino površino zraka.

Ko se bomo torej odpravili na pot, ne smemo pozabiti na napravo, ki nas bo zalagala s kisikom. Take naprave pa že poznamo: uporabljajo jih letalci in gorniki, ki gredo v zelo visoke gore.

Pa še več drugih neprijetnih reči nas čaka na luni! Med najhujšimi sta vročina in mráz. V nekaj minutah se spremeni temperatura od -100° C na +93°! Čim nas sonce obsije, postane neznošno vroče, ko se pa skrije, pa neznošno mrzlo! Tudi to je posledica pomanjkanja zaščitne pasu zraka, ki varuje, da toplo prehitro ne izpuhti in ki temperaturo izenačuje.

Voda, ki bi jo natočili v kozarec, bi pri priči izhlapela. Ni zraka, torej tudi ni zračnega pritiska, ki bo jo držal v kozarcu.

reč šestkrat lažji kot na zemlji. V mln bi nesel 500 kg težko vrečo, z istim naporom, kot doma eno vrečo koruze.

Kako to? Težnost je, kot vemo, posledica privlačnosti zemlje. Ni pa le zemlja privlačna. Privlačna so vsa telesa. Če bi postavili dve kroglici v gotovi razdalji eno od druge, tako, da bi se brez vsakega trenja premikale, bi se slednjič približale in trčile skupaj.

Čim večje je telo—čim več snovi vsebuje—večja je njegova privlačnost. Tudi luna je veliko telo. Njeno privlačnost lahko dan za dnevom opazujemo na plimi in oseki. Tiste gladine morja, ki so luni najbližje, se zaradi njene privlačnosti vzdigujejo in morje naraste.

Ker pa je luna nekajkrat lažja od zemlje, je tudi njena privlačnost nekajkrat manjša. Zato so telesa na luni veliko lažja, kot na zemlji.

Še na eno neprijetno presenečenje se moramo pripraviti: na dež utrinkov. Utrinke poznamo sicer tudi na zemlji, vendar nam razen v redkih primerih, niso nevarni. Utrinki so kosci različnih kovin, ki drvijo po vsemirju. Ko pridejo v bližino zemlje, jih zemlja pritegne v svoje območje. Ko pa padajo skozi ozračje, se od trenja z zrakom tako razžarijo, da zvečina zgoreje še preden padejo na zemljo.

Ker na luni tega varnostnega pasu ozračja ni, letijo na njo kar celi kamni iz vsega vesolstva. Računajo, da jih pade najmanj en milijon dnevno.

Še eno vprašanje vas bo mogoče zanimalo! Iz kakih snovi je luna sestavljena? Tudi na to vprašanje vedo učenjaki-zvezdoslovci odgovor: Iz istih kot zemlja! S pomočjo prav umnega postopka so to ugotovili. Vsaka snov ima namreč svojo luč, železo svojo, srebro, zlato in druge kovine zopet svojo. Luč, ki prihaja z meseca, pa nima nobenih posebnosti, ki jih ne bi poznali že na zemlji.

Lepih naravnih prizorov na luni ne bomo našli. Ni pestrih barv, kot jih poznamo na zemlji. Samo dve barvi poznajo: belo in črno. Tudi nebesne modrine ni.

Že sovjetski učenjaki, ki so se dvignili z balonom 23.000 m višoko, so opazili, da postaja nebo vse bolj temno. Na 13.000 m je bilo nebo temnovijoličasto, na 21.000 m že črnovijoličasto, na 22.000 metrov pa črnosivo. Če bi se dvignili še višje, ne bi videli ničesar več—pogoltnila bi jih ogromna tema.

ZMAGALI BOMO!

REPORTAŽE S POHODOV 18. DIVIZIJE

Tone Seliskar

(Nadaljevanje)

"Dober, pogumen fant si, Peter! Nate bom mislila! Toda zdaj je borba... Zdjaj ni časa za ljubezen. Misli! Pa bom nate..."

Počasi se je pričelo svitati. Premrazeni vrabci so zvedavo opazovali negibne postave med ivnatimi skalami. Korenčan je segel v žep in jim zalučal skorjico kruha. Kako so se stopili za drobtinico! V zraku nad gozdom so krožile vrane leno in počasi kakor trop črnih, zahrbtnih misli. Rdeča zarja iznad Ogulina in Kleka se je pričela širiti in kmalu se je vsa pokrajina otresla teme. Cesta se je vijugala po široki čistini. Po nji so bili raztreseni nizki borovci in veliki skladi apnenčastih skal: Pusta, neprijetna pokrajina, kakor nalašč ustvarjena za borbo. S ceste naših ni bilo moči opaziti. Gozto, zeleno brinje in skale so nudile dobre zaklone fantom, ki so imeli vso cesto kakor na dlani.

Se preden so se mogli prav razgledati skozi sveže, ledeno mrzlo jutro, je že rjoveč planil iz nasprotnega gozda prvi nemški tank. Priplazil se je kakor potuhnjena pošast iznenada, obsul z mitraljezom okoli sebe, da so krogle zažvižgale borem na glavami kakor roj letetič žebčev, ki jih nevidno kladivo zabija v zrak. Naši pa so molčali. Naj le pridejo bliže! Kmalu za prvimi se je prikazal še eden, za njima pa so počasi vozili trije veliki kamioni Švabe in ustaše.

Tanka sta se previdno bližala mostu. Sto metrov pred njim sta se ustavila. S kamionov so Švabi nagnali ustaše, da pregledajo cesto, če ni minirana, in so jih priganjali pred seboj kakor živ ščit. Ustaši so se razvrstili v strelce in pričeli divje streljati z brzostrelkami po obeh pobočjih, ne da bi slutili naše strelce v bližini. Kar tako za strah in za vsak slučaj!

Naši pa so še vedno molčali. Nenadoma pa zagrmel tik pred prvimi tankom naša težka mina. Kmalu za njo druga in tretja. Težka bređa je zarežljala, naši mitraljezi so užglali, borci so streljali. Nekaj ustašev se je zvrnilo po cesti, nekaj jih je skočilo v jarek, drugi so zbežali nazaj k tankom.

Iz tankov se usuje toča krogel po naših. Prvi tank je od naše mine poškodovan, motor samo hrope, hrope, potem pa utihne. Brzostrelni topi pa še vedno lajajo in bevskaajo. Drugemu tanku je odnesla mina vrhni poklopce. S kravavo glavo leze Švaba iz železja. Korenčan dobro meri. Mavzerka je izvrstna puška! Švaba razprostre roke in se prevrne na tla. Ustaši kriče in skačejo na kamione. Padajo, rjovejo. Toda nekaj jih kar naprej in naprej leze proti našim. Nekdo od njih se je zasukal na peti, kakor da bi hotel zaplesati radostno polko, potem se je zgrabil za prsa in telebnil vznjak na tla. Nekdo drugi se v zaletu ujame, kakor da bi ga nekaj na zrak prikovalo, krik mu zastane v grlu, spusti puško in leze počasi, počasi vase.

Tudi okoli kamionov padajo naše mine. Zadnji hoče okreniti, pa ne more več. Kamion pred njim zavozli s ceste, da bi ga obsel, pa obšli v jarku in se nagne na levo stran. Toda ustaši se spet zberejo in prično znova napadati. Padajo, toda napadajo. Korenčan jih podira. Tovariš pred njim ne strelja več. Nagnil je gla-

vo na kamen, medlo pogleda Korenčana. Kri mu zalije oči. Korenčan strelja.

Za očeta!
Za gramozno jamo!
Za trpljenje naših mater!
Za tovariša, ki je prav omahnil!!
Za Ljubo!

Pod zaščito borbe se posreči drugemu tanku le obrniti in prvi kamion se obrača.

"Bombaši naprej!"

Korenčan in še nekaj njegovih tovarišev se splazi od skale do skale navzdol skoz zeleno brinje. Zdrve preko jase in že zagrmje njihove bombe v taak in kamion. Šofer skoči s kamiona in beži. Toda Korenčan mu ne da. Bomba ga skoraj na dvojce prekolje. Ko je zmetel vse bombe, pograbi spet mavzerko, skoči na cesto in strelja. Tank je uničen. Kamion gori. Črn dim se vali iz njega. Ustaši pa znova napadajo. Opazijo Korenčana, ki se je predalec oddaljil od svojih. Navale nanj, a on jih kosi. Tedaj ga prično obkoljevati. Pred njim reglja strojnica, na obeh straneh so ustaši, za hrbtom je navpična skala, nikamor se ne more umakniti.

Nekaj ostrega ga v prsih presune. Z glavo omahne k zemlji, toda spet jo dvigne. V prsa ga je zadelo. Toda misel toleže v lobanji ostro in natančno. Samo še štiri naboje ima v puški. Visokega, divjega ustaša, ki drevi z brzostrelko proti njemu podre, da se zviška položi na tla. "Za očeta..." dahne Korenčan in se smehlja.

Mlad, lep, gizdav Švaba teče proti njemu in strelja vanj s pištolo. Oficir je. Morda je pravkar postal oficir? Ena krogel tega Švaba ga oplazi po glavi. Po obrazu mu curlija kri. Toda Korenčan pomeji in ga podre. Nikdar ne bo več ta mladi, lepi Švaba ropal po naši zemlji. "Za Gramozno jamo..." dahne Korenčan in se smehlja.

"Predaj se, prekleti pes partizanski!" mu kriče ustaši.

Njihov vodnik je samo nekaj korakov pred njim. Pravkar zavijti roko, da bi vrgel bombo v Korenčana, toda Korenčanova mavzerka ga podre.

"Za trpljenje naših mater..." dahne Korenčan in se smehlja.

Potem ves krjav omahne na puško, da občuti cev pod brado, dahne v šal in se smehlja. In sproži poslednji strel.

"Za Ljubo..."

Ustaši navale nanj, toda Korenčan nič več ne čuti. Bijejo po njem s kopiti, prebadajo ga z bajonetmi in ga zmagovalno vlečejo na cesto. Naši, ki so do sedaj uspešno odbijali vse srditte napade, vidijo, kaj se godi s Korenčanom. Ne zadržijo njih nobena sila več na položajih. Kakor plaz se usujejo po pobočju in jurkajo.

Sovražnik osupne. Ustaši in Švabe beže. Naši po njih. Padajo. Pobirajo se, mečejo orožje od sebe. Beže vse do gozda in se razkrope. Korenčan pa je nem. Toda smehlja se. Polože ga v šotorko in ga odnesejo. Na cesti, ob cesti in v strugi leži sedem in štirideset ustašev in Švabov.

Januarja 1944

(Dalje prihodnjič.)

para! Kakšna škoda! Zbogom, gospod doktor!"

Ko je Saša odšel, je zdravnik še dolgo opazoval predmet, se praskal za ušesi in premišljeval:

"Prav gotovo, stvar ni napačna in proč vreči bi jo bilo škoda... Toda pri sebi je ne morem imeti... res, težka naloga! Kaj ko bi jo komu podaril ali odstopil v dober namen?"

Tako je premišljeval in se spomnil svojega dobrega prijatelja odvjetnika Uhovala, kateremu je bil še dolžnik za neko delo.

"Imenitna ideja!" se je razveselil zdravnik. "Kot prijatelju bi mu bilo težko vzeti od mene denar za uslugo, zato bo kar prav, če mu kaj darujem. Poleg tega je on še neozmožen in lahkomisel..."

Zdravnik ni hotel zavlačevati stvari, zato se je takoj oblekel, vzal s seboj kip ter se napotil k Uhovalu.

"Pozdravljen, prijatelj!" je nagovoril odvjetnika. "Prišel sem k tebi... prišel sem, da se ti zahvalim za trud. Denar odklanjaj, pa vzemi tole stvarco... vidiš brate! Dragocena stvarca!"

Ko je odvjetnik pogledal umetnino, je osupnil in se zahotal na vse grlo.

"Za vraga, kaj se ljudje vsega ne izmislijo! Čudovita, dragocena stvarca! Kje vendar si iztaknil ta čarobni izdelek?"

Ko je odvjetnik izlil svojo dušo od začudenja, se je s strahom ozrl po sobi ter rekel:

"Toda, brate, vzemi svoje darilo nazaj! Jaz ga ne sprejemem..."

"Zakaj ne?" se je prestrašil zdravnik.

"Zato... z mano živi mati, klienti prihajajo k meni, pa tudi pred služkinjo bi se sramoval..."

"Ne, ne! Ne smeš mi odkloniti!" je zamahal z rokami zdravnik. "Ne bilo bi lepo od tebe, da odklanjaš umetniške stvari. Glej, kakšen razmah, koliko ekspresije..."

Še govoriti nočem dalje o tem. Razžališ me!"

"Da bi bilo vsaj malo zastrto, ali figova peresa..."

Zdravnik je zamahal z rokami, zapustil hitro stanovanje Uhovala ter se napotil domov. Bil je s seboj zadovoljen, ker se mu je posrečilo spraviti darilo iz rok.

Po njegovem odhodu je odvjetnik natančno pregledal predmet in ga odpral na vseh koncih in krajih s prsti. Kakor prej zdravnik si je tudi on belil glavo, kaj naj napravi z njim.

"Čedna stvarca!" je premišljeval. "In proč jo vreči, bi bila škoda, imeti jo pri sebi, je pa tudi nerodno. Najbolje bo, ako jo komu poklonim. Imenitna misel. Nocoj jo ponesem komiku Šaškinu, kanala ima rad take stvari in ravno danes ima benefis."

Rečeno, storjeno. Zvečer so prinesli kip skrbno zavito komiku Šaškinu. Ves zvečer so igralci oblegali z garderobo komika in radovedno ogledovali darilo. Kakor da bi razgetali konji, se je čul iz komikove gar-

Karikatura senatorja Tafta, ki je eden glavnih arhitektov Hartley-Taftovega zakonskega načrta za zadavitelj unij. Taft pravi, da se drži "ljudskega mandata", ki ga je dobil pri volitvah leta 1944. Faktično je smagal le s 17.000 glasovi večine. "Mandat" je sveda dobil od Narodne podjetniške zveze in drugih wallstreetarjev, katerim služi vdano.

derobe smeh in šum. Če je prišla k vratom kakšna igralka in vprašala, če sme vstopiti, ji je komik zaklical takoj iz sobe: "Ne, ne, srček! Nisem napravljen!"

Po predstavi je komik skomigal z rameni, mahal z rokami in govoril: "Kam naj neki dam ta nestvor? Imam zasebno sobo in igralka prihajajo k meni. To ni slika in v predalček je ne morem skriti."

"Prodajte jo," mu je svetoval gledališki brivec, ko ga je demaskiral. "V predmestju živi stara ženica, ki kupuje bronaste stvari. Kar povprašajte po Smirnovi. Vsi jo dobro poznajo."

Komik ga je ubogal. Dva dni nato je sedel zdravnik Košelj-kov v svojem kabinetu, si s prstom podpiral čelo ter premišljeval o žolčnih kislinah. Nenadoma so se odprla vrata in v kabinet je planil Saša Smirnov, držal se je v nasmeih in vsa njegova podoba je žarela od sreče. V rokah je imel nekaj v časopisni papir zavitega.

"Doktore," je spregovoril Saša težko sopihajoč. "Predstavite si moje veselje! Posrečilo se mi je z mammo najti par k vašemu namiznemu okrasku. Mamica in jaz sva sva srečna... Sem edinec svoje matere... Rešili ste mi življenje..."

Ves srecen se je tresel Saša od čustva hvaležnosti ter postavil kip na mizo pred zdravnikom. Ta je začuden odprl usta ter hotel nekaj spregovoriti, toda jezik mu je nenadoma odpo-vedal.

Zalitev

"Kaj, urednik ti je ponudil za članek 200 lir? To je vendar zalitev! In kaj si ti storil?"

"Vtaknil sem zalitev v list-nico."

Razni mali oglasi

HIŠINJE

STALNO KRATKOURNO
ČISTA, MODERNA POSLOPIJA

- IZREDNO VIŠOKE PLAČE:
72% na uro za pričetek
77% na uro po 3 mesecih
82% na uro po 6 mesecih
- 5 in 6 DNEVNI TEDEN
- URE: 5:30 do polnoči
- PLAČANE POČITNICE IN PRAZNIKI
- UNIFORMO PRESKRBITO, PROSTO PRANJE
- VEČ DELAVSKIH UGODNOSTI

Skušali vas bomo uposliti blizu vašega doma

Pridite in govorite s Miss Allan
Uposlevalni urad za ženske

Illinois Bell Telephone Co.

309 W. Washington St.

HELP WANTED

Christiana Lodge

Edwardburg, Michigan

- 2 MAIDS
- 2 WAITRESSES
- 1 PASTRY COOK (male)
- 1 DISHWASHER (man preferred)

(Kitchen equipped with electric dishwasher)

- 1. G. I. FOR OUTDOOR WORK (Must be an able swimmer)

GOOD WAGES AND TIPS

Send all inquiries in care of:

DOMINIC KRASOVEC, Owner

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih želite vsak dan?

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih...

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

... Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
... Cene zmerne, unijsko delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2857-59 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois

TEL. ROCKWELL 4904

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Pe sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta le prišteje eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali nečlano \$8.00 za eno leto, naročnina. Kar pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 za tednik, se jim to prišteje k naročnini. Torej sedaj ni vzroka, reči, da je list predrag za člano SNPJ. List Prosveta je vsa lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnilo: Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročnika.

Cena listu Prosveta je:

Za Združ. države in Kanado \$8.00	Za Chicago in okolico je \$9.50
1 tednik in..... 6.00	1 tednik in..... 8.50
2 tednika in..... 5.00	2 tednika in..... 7.10
3 tednike in..... 4.40	3 tednike in..... 5.90
4 tednike in..... 3.20	4 tednike in..... 4.70
5 tednikov in..... 2.00	5 tednikov in..... 3.50
Za Evropo je..... \$11.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v plamnu in si naročite Prosveto, list, ki je vsa lastnina.

PROSVETA, SNRJ,
2857 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$.....

1. Ime..... Čl. društva št.....

Naslov.....

Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od sledočih članov moje družine:

2..... Čl. društva št.....

3..... Čl. društva št.....

4..... Čl. društva št.....

5..... Čl. društva št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik [] Star naročnik []

UMETNINA

Anton P. Čehov

Edineček svoje matere Saša Smirnov je skremžil obraz, ko je stopil v sobo zdravnika Košelj-kova. Pod pazduho je tičal predmet, zavrt v 223. številko časopisa "Birževije Vjedomosti".

"A, dragi dečko," ga je ljubeznjivo sprejel zdravnik. "No, kako se počutiš, kaj dobrega poveš?"

Saša je trenil z očmi, položil roko na srce in spregovoril s tresočim se glasom: "Mamica vam pošilja pozdrave. Ivan Nikolačevič. Naročila mi je, naj se vam zahvalim... sem edineček svoje matere... rešili ste mi življenje... ozdravili ste me nevarne bolezni in midva z mamico oba skupaj ne veva, kako bi se vam zahvalila."

"Je že dobro, dečko!" ga je ustavil vidno ganjen. "Storil sem vam le, kar bi storil sleherni na mojem mestu."

"Sem edineček svoje matere... rečna sva in vam nikakor ne moreva poplačati truda... nama je neprijetno, gospod doktor, četudi vas mamica in jaz... edineček svoje matere, prav pristočno prosiva, da sprejmete v znamenje najine hvaležnosti... tole stvar, ki..."

Stvar je zelo dragocena, iz starega bronu, zelo redka umetnina..."

"Saj ni treba!" je začuden spregovoril zdravnik. "Zakaj vendar to?"

"Ne! Nikakor ne smete odkloniti te umetnine!" je nadaljeval mrmraje Saša in obenem odvijal zavitek. "Če bi odklonili, bi žalili mene in mojo mamico... Stvar je zelo lepa... iz starega bronu, zelo redka umetnina... imamo jo še od pokojnega papana in hranili smo jo kot dragocen spomin... moj papa je namreč zbiral stare bronaste stvari in jih potem prodajal ljubiteljem. Mamica in jaz se zdaj tudi pečava s tem..."

Saša je odvil zavitek ter slovesno postavil predmet na mizo. Umetnina je predstavljala skupino: na podstavku kakor pri svečniku sta stali dve goli ženski podobi v pozah, da se jih ne upam opisati, ker mi tega ne dopušča dostojnost. Podobi sta se smehljali in imeli izraz, kot bi se hoteli osvoboditi dolžnosti, da podpirata svečnik in skočita s podstavka ter napravita tako razuzdanost, kakršne naj bralec še v misel ne jemlje.

Ko je zdravnik pogledal darilo, se je popraskal za ušesi ter se prav neodločno useknil.

"Da! Lepa stvar..." je zamrmral zdravnik, "toda, kako naj se izrazim, delo je preveč neliterarno. To že ni več dekolté, a vrag si ga vedi, kaj."

"Kako to, gospod doktor!" se je čudil Saša.

"Sam skušnjavec bi si ne mo-

gel izmisliti še kaj bolj odurnega. Postaviti tako fantasmagorijo na mizo, bi se reklo pokvariti si vse stanovanje."

"Nekam čudno gledate na umetnost, gospod doktor!" je užaljeno rekel Saša. "To je vendar umetniško delo. Izvolite samo pogledati! Pri pogledu na tako lepoto in eleganco se vam mora duša napolniti z oboževanjem, ki vas primora do solz. Gledati tako lepoto je nadzemski užitek. Pogledajte samo, koliko je tukaj življenja, razmaha, ekspresije!"

"Dragi moj, vse to razumem," ga je prekinil zdravnik "toda jaz imam družino, tu begajo otroci, k meni prihajajo dame."

"Seveda, ako gledamo s stališča drhali," je spregovoril Saša, "potem se vam pokaže to visoko umetniško delo v popolnoma drugi luči. Toda povzdignite se, gospod doktor, nad to po, posebno še zaradi tega, ker bi s svojo odklonitvijo globoko užalili mene in mojo mamico. Sem edineček svoje matere... rešili ste mi življenje... da jeva vam za naju hajdražjo stvar... žal mi je le, da imamo samo en izvod te umetnine."

"Hvala, golobček, zelo sem hvaležen, pozdravi gospo mammo, toda za Boga, tu begajo otroci k meni prihajajo dame. No, pa naj ostane tukaj! Ni vas mogoče prepračati."

"Saj me tudi ni treba prepričevati," se je razveselil Saša. "Postavite umetnino tu sem k vazi. Res mi je žal, da nima-

PROLETAREC

Je v boju za pravice delavcev 42 let.

NAROČITE SI GAI

Stane za celo leto \$3. za pol leta \$1.75.

... za tri mesece \$1.

STE SI

AMERIŠKI DRUŽINSKI KOLEDAR

LETNIK 1947. Je naročil!

Stane \$1.50. Za v stari kraj \$1.85.

V zalogi imamo tudi Adamičeve ter razne druge angleške knjige. In pa VELIKO SLOVENSKIH. Pišite po cenik.

Naslovi:

PROLETAREC

2301 S. LAWDALE AVENUE

CHICAGO 23, ILLINOIS